

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir petiţ 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

De-ale învăţătorimei

(o dorinţă îndreptăţită).

În orice viaţă constituţională liberă, toate păturile populaţiunii sânt să-şi reprezinte interesele mari şi mărunte în diferitele societăţi ale obşteii, prin deputaţii lor aleşi de majorităţi.

Constituţia bisericii noastre ortodoxe este una din cele mai democratice şi mai liberale. Marele patriarh Şaguna a realizat de mult timp obşteii în ocărnuirea internă a bisericii sale şi în perfect raport cu datoria implinită, parohianul ortodox se bucură de toate drepturile garantate de »statutul organic«.

Ar merita ş-ar fi interesant să se stabilească prin o peană competentă şirul de cauze, pentru cari s-a exclus dascălimea noastră dela ţară şi chiar profesoria, aproape total dela viaţa constituţională a bisericii. Căci este în afară de orice îndoială, că învăţătorimea noastră şi-a implinit şi îşi implinesc azi (cu toate greutăţile cari îi stau în drum) — toate datorinţele faţă de neam, şcoală şi biserică. Pentru ce dar ea n-a participat la beneficiile oferite şi n-a voit să exersa o seamă din drepturile constituţionale? Căci zadarnic căutăm să-i găsim pe învăţătorii noştri în comitetele şi epitropiile parohiale, în comitetele şi sinoadele protopopeşti, în sinoadele diecezane şi în congresele naţionale bisericeşti. Nicăiri n-o să-i aflăm, decât la slujbaşi. Cu toată în aceste organizaţiuni, se vorbeşte în bună parte despre şcoala noastră şi despre nevoile ei. Şi oare cine este mai competent să discute despre toate acestea, decât dascălul, care cunoaşte din practică lungă şi directă tot ceea ce-i lipseşte şcolii şi tot ceace ar trebui să se introducă pentru schimbarea ei în spre bine. Atâtea întrebări, pe care momentan nu ni-le putem completa, dar a căror apropiată curăţare o dorim.

Dacă a avut vr-odată o însemnată zicală »quem dii odere, paedagogum fecere«, atunci de bună seamă, că ea se potriveşte dascălului noastre rurale. Pentru că situaţiunea ei este din cale afară grea. Asupra capului dascălului român atârna mereu sabia lui Damocle, travestită în inspectorul şcolar unguresc.

De altă parte organele noastre bisericeşti pretind cu toată rigoarea hărnicie dela învăţători, pentru a se putea exhauria vastul plan de învăţământ. A treia şi cea mai mare mizerie permanentă a dascălului român este incultura poporului care-l înconjoară o viaţă întreagă şi contra căreia trebuie să ducă o luptă sistematică, dacă vrea să triumfe. Mai adaugă eventuala rivalitate, care poate prea uşor exista între dânsul şi preotul sătesc şi vei avea tabloul tragic al situaţiunii.

Este firesc deci, că starea lui extra muros, excluderea lui din viaţa constituţională-representativă nu poate dăinui o vecinicie. Dacă la nici o întâmplare nu ne putem închipui o preoţime organizată în afară de cadrele statutului organic — desigur că înţelegem foarte bine şi dorim din tot sufletul intrarea învăţătorilor noştri în toate comitetele şi soboarele, până sus, în congresul naţional bisericesc. Vedem doar cu ochii că numai acele state şi neamuri propăşesc, cari dau cea mai largă atenţiune instrucţiei şi problemelor educaţiei. Sunt neamuri culte, unde dascălimea participă foarte intens la viaţa constituţională şi politică, înălţându-se la cele mai înalte demnităţi sociale. Cum, şi în virtutea cărui Ş, un dascăl român inteligent şi de omenie n-ar putea fi ridicat la înălţimea de deputat sinodal ori congresual?

Momentul schimbării a sosit.

Domnul Ion Ciupe scrie un documentar articol în Nr. 1 din a. c. al »Vetrei şcolare«, cerând intrarea dascălului în toate corporaţiile bisericeşti-scolare. Durere, nici un singur organ de publicitate românesc n-a înregistrat justeţea acestei do-

rinţe şi n'a găsit cu cale să sprijinească postulatele îndreptăţite ale învăţătorilor noştri.

Idea odată pornită nu mai readoarme. O seamă de învăţători din tractul Braşovului au început a se mişca, intrând mai în toate comunele, în comitetele parohiale şi în sinoadele protopopeşti. Apropiindu-se alegerile de deputaţi sinodali arhidiecezani şi cum în arhidieceză — deşi avem peste o mie de învăţători — n'a fost nici-odată vr'un dascăl ales deputat, s-a hotărât susţinerea candidaturii unui învăţător, ca deputat mirean al tractului Braşov. Auzim că s-a prezentat la d-l Dr. Vasile Saftu, şeful tractului, o comisiune, care l-ar fi rugat, să sprijinească acest desiderat al dascălului sale. D-sa a promis că va ţine cont de această dorinţă motivată.

În acelaşi înţeles, să se fi prezentat tot domnului şef tractului manifest, repetându-se dorinţa învăţătorilor, cari se roagă să li-se pună la dispoziţie o sală pentru consultările, cari vor avea loc Vinerea viitoare, când se vor întruni toţi învăţătorii tractului, în Braşov.

Pe noi, lupta de amănunte, cu întreaga şurubăria ei complicată nu ne priveşte. Libera concurenţă are terenul cel mai larg în societatea de azi. Cel mai cuminte şi nu a rareori cel mai vicelan, iese victorios din bătaia, care se dă pentru eluptarea drepturilor.

Pe noi ne priveşte exclusiv principiul şi tocmai de aceea trebuie să admitem, că în principiu învăţătorii noştri au dreptate. După ştirea noastră, de când există arhidieceza ortodoxă, sinoadele noastre n-au avut un singur deputat-învăţător. În dieceze, mi-se pare sunt 2 sau trei. Sperăm deci, că deaci înainte factorii chie-maţi le vor da tot mai multă atenţie, îngăduindu-le în aceeaşi vreme teren de dezvoltare în viaţa constituţională-bisericească. Nebăgându-i în seamă, aşa cum s-ar că-

dea, vom ajunge să auzim în curând de-o dorinţă de organizare în afară de cadrele bisericeşti-scolare. Şi atâta ne-ar mai trebui!

Bine înţeles, alături de dânsii, am dori să vedem cât mai mulţi deputaţi-profesori liceali, tocmai în vederea promovării intereselor şcolii noastre. Această complotare colegială ar fi foarte utilă în toată privinţa.

Atunci conzistoarele ar fi tot mai mult ferite de greşelile, pe cari le fac azi în lipsa sfătuitoarelor competenţi, pe cari i-ar dobândi prin intrarea profesoriei şi a dascălului, în corporaţiunile amintite.

Atunci desigur nu s'ar mai emite circulare şi nu s'ar mai lua hotărâri, cari să supere pe dascăli şi să nu le câştige aprobarea. Cum s'a întâmplat bunăoară cu averea fostelor reuniuni învăţătoreşti, pe care conzistorul a prefăcut-o într-o fundaţie, din ale cărei procente să se creeze stipendii pentru elevii secţiei pedagogice a seminarului Andreian, »având preferinţă băeţii de învăţători.«

Fără să contestăm matura judecată a conzistorului şi competenţa sa, credem că ne ţinem absolut la nivelul obiectivităţii îngăduindu-ne observarea, că din aceşti bani nu se pot da burse decât exclusiv băeţilor de învăţători şi nimănui altuia.

Las'că era după părerea noastră nimerit să se consulte în această chestiune conferenţele învăţătoreşti, cari de bunăseamă în majoritatea lor nu sânt de acord cu destinaţia acestui fond de peste treisprezece mii de coroane. Cu mult mai bine era să-se fi împărţit aceşti bani tractelor pentru sporirea bibliotecilor populare. Căci învăţătorii nu bucurosi vor mai da cotizaţii anuale pentru scopuri, cari după ani de zile se prefac şi se schimbă dintrodăată, printr'o simplă deciziune conzistorială.

Dar acesta este numai un singur caz. Câte altele de natura asta nu ar lua o soluţiune spre mulţumirea generală, când în preajma că-

peteniilor ar sta şi sftnici din breasla dascălească şi profesorală, cari cunosc toate nevoile mari şi mărunte ale carierei lor, mai bine decât chiar un om de geniu, care n'are însă contact zilnic cu mizeriile feliurite ale acestor lefterii.

Aprobăm deci în principiu sforţările învăţătorilor noştri, cari vor s'o rupă cu trecutul şi să-şi trimită reprezentanţi în sinoadele arhidiecezane şi în congresele naţionale-bisericeşti şi în sunele de credinţă, că toţi factorii noştri chie-maţi, vor fi de acord cu noi în această privinţă înlesnind cărările celor ce au nevoie de-a intra în soboarele noastre sibiene, tocmai pentru sprijinirea şi întărirea şcolii noastre confesionale şi prin aceasta, a cultului poporului nostru.

Rectificarea listelor de alegători dietali. În luna Martie st. n. se încep în întreaga ţară lucrările pentru rectificarea listelor de alegători dietali pentru anul 1913. În toate municipiile se întrunesc comisiunile centrale spre a examina comisiunile, cari au să descindă în fiecare cerc notarial spre a începe lucrările de rectificare, cari durează din 15—30 Martie n.

Atragem atenţiunea fruntaşilor noştri ca să îndemne de cu vreme pe alegătorii români, ca să ceară a fi trecuţi în listele electorale, fiind vorba aici de cel mai cardinal drept al unui cetăţean conştiinţă de chemarea sa.

Camera. Obstrucţia se continuă cu energie. Se fac observări la procesul verbal şi se propun modificări. De aci se naşte o lungă şi vie discuţie. Preşedintele ordonează pauză. După pauză dep. Eitner propune suspendarea dreptului de imunitate a contelui Tisza şi vicepreşedintelui Bethly Pál, din cauza. că în şedinţa anterioară când vorbea Polonyi, Tisza i-a strigat să sească şi Bethly pentru aceasta nu l'a îndrumat la ordine pe Tisza. Propunerea s'a dat comisuni de imunitate.

Cu de-al de astea timpul — s'a măcinat.

Poeziile noastre populare istorice.

De Silvestru Moldovan.

Publicată, finută în 10 Decembrie a. e. în sala gimnazială română din Braşov.

(Urmare).

Pe timpul acesta o nouă urgie să încearcă asupra Europei orientale şi asupra ţărilor noastre. Erau Turcii. Regele Sigismund a avut răsunătoare cu ei, iar aceste s'au întezit cu osebire în secolul al XV-lea. Înaintarea Turcilor în Ungaria şi luptele cu ei au durat vre-o trei secolii şi jumătate, până pe timpul lui Iosif II. În acest interval lung Sultanii cuceritori au ocupat o parte considerabilă a Ungariei şi au adus în dependenţă de Ardealul şi cele două ţări române, Muntenia şi Moldova. Stăpânirea lor pe aici, multele invazii şi luptele nesfârşite cu ei, au făcut o impresie adâncă asupra poporului român şi amintirea lor ni s'a păstrat în câteva poezii populare, rămase de pe acele timpuri.

Una din ele este următoarea poemă epică:

Pe cel deal, pe cel colnic
Merge-o prună ş-un volnic,

Prunea merge suspinând
Şi volnicul şuerând.

Iar prunea din graiu grăia:

— Ia-mă badiţă călare
Că nu mai pot de picioare,

Nu mai pot merge pe jos,
Drumu-i rău şi grunjuros...

Volnicul din graiu grăia:

— Călare mi te-aş lua,
Dar mi-e murgul mititel

Şi 'n picioare subţirel
Abia duce trupul meu,
Trupul cu păcatele

Mijlocul cu armele.

Dar prunea din graiu grăia:

— Să te duci badiţă duci,
Pan' ce-i cădea rob la Turci...

Nu ţi-e milă şi păcat
Dela părinţi m'ai furat,
In răi codri m'ai băgat

M'ai iubit şi m'ai lăsat.
M'ai iubit ca pe-o copilă,
M'ai lăsat ca pe-o străină etc.

Alte două poezii ne reamintesc luptele cu Turcii, spunând următoarele:

Neamţule mă iai, mă duci
Toama 'n graniţa Turcii,
Să port caii Turcoilor

Pe sub umbra nucilor, etc.

Vint-a vremea să mă duc
Cătră spurcatul de Turc,
Azi tmi las şi plug şi boi

Şi mă pornesc la războiu
Imi las curtea şi sălaşul

Şi mă duc cătră vrăşmaşul,
Că-i poruncă împărătească
Trebuie să se 'mplinescă

Turcii s'au apropiat
Şanţurile s'au stricat, etc.

Iar o a patra poezie cu Turcii glăsuşeşte astfel:

Eu mă duc măndro 'n cătane
Tu rămâi şi-mi spală haine,
Şi le spală 'n lăcrămele

Şi le uscă 'n gândurele
Şi le trimite pe stele,
Pe fluierul vântului

În fundul pământului
La graniţa Turcului
În marginea Braşăului...

Aceste poezii cari ne reamintesc epoca Turcilor, sunt după felul lor din diferite timpuri ale acestei epoci lungi.

Cea mai veche pare a fi poezia cu volnicul şi prunea, pe care am citat-o la locul prim. Ea este din timpul, când stăpânirea şi puterea Turcoilor îşi ajunseseră apogeul în ţările noastre şi imprimase locuitorilor timbrul vieţii turceşti, aspră şi sălbatică. În poezia aceasta găsim mai multe elemente caracteristice ale acestei vieţi rigide: rătăciră volnicului călare prin codri răi, pe drumuri grunjuroase, asprimea faţă de femei, mijlocul cu armele, furatul fetei dela părinţi etc. şi roglindarea groazei de robia tur-

cească, căci fata pronunţă un greu blăstăm asupra volnicului pentru inima lui nemiloasă:

Să te duci, badiţă duci
Pan' ce-i cădea rob la Turci!

Da, poporul ştia dejă din păţanie şi din auzite, că e grozavă în suferinţe robia la Turci.

Celelalte două poezii se derivă sigur din un timp de mai târziu. Ele au un ton războinic şi pe lângă Turci se face amintire şi de »Neamţu« şi de »porunca împărătească«. E evident, că ele sunt de obârşie din timpul, când împăraţii Habsburgi purtau războaiele de desrobire a Bănăţului şi a celorlalte părţi sudice ale Ungariei de sub dominaţiunea turcească, adecă din jumătatea a doua a secolului al XVII-lea sau începutul secolului al XVIII-lea.

În fine cea din urmă, cu »graniţa Turcului, în marginea Braşăului« e şi mai nouă, din veacul al XVIII-lea, când Muntenia şi Moldova gemă sub Fanarioti, când nu mai există în pricipatele române armată naţională şi ţările române erau ingenunchiate, încât o cătană venită la Braşov de pe la Arad (căci poezia este din jurul Aradului) putea uşor să spună, că la marginea Braşăului — la Predeal — e graniţa Turcului.

Tot din epoca turcească avem câteva balade populare frumoase, cum

sunt: »Fii Banului din ţara Ardealului«, »Cântecul Marcului« ş. a. Aceasta din urmă începe astfel:

La cetatea Marcului,
În ţara Ardealului,
Căţi Turci pe acolo trecea
Toţi bună ziua-i dădea, etc.

Dintre baladele de felul acesta mai remarcabile sunt baladele cu Gruia lui Novac şi tatăl său, bătrânul Novac. Gruia lui Novac este un erou legendar, la Români şi la Sârbi. Baladele româneşti sunt de origină din Bănat, de unde s'au răspândit şi în alte părţi. Gruia se bate cu Turcii, pe care li snopeşte de-i bagă în groază şi face minuni de vitejie, atât el, cât şi tatăl său. Baladele cu Gruia lui Novac sunt cunoscute îndeobşte, dar în forma cum le avem azi, ele nu sunt creaţiuni veritabile de-ale poporului, ci mai mult sunt alcătuite de vreun cărturar, pe baze de legende populare şi cu motive şi în stil popular. De aceea ele nu pot forma aci obiectul preocupărilor noastre.

Şi acum să trecem dela reminiscenţele poetice referitoare la Turci, la alte poezii populare istorice tot din epoca aceasta.

În intervalul de secole cât a dăinuit influenţa Turcilor, s'au petrecut în ţările noastre şi alte evenimente şi au existat stări sociale-economice, cari au lăsat urme în sufletul poetic al poporului român.

La situație. Situația e tot neclară. Intrebarea, ce și-o pune lumea este: *Ce a isprăvit Khuen Luni în Viena?*

Se știe, că a fost în audiență la M. Sa și că a conferit cu prim-ministrul Stürgkh și cu alți factori politici, dar nu se știe ce rezultat au avut aceste întrevăderi. De aci apoi fel de fel de combinații.

Unele informații, date de «Pester Lloyd» afirmă, că Khuen va conferi cu partidele, cu cari a intrat în oblige, apoi își va da abdicarea.

«Neue Fr. Presse» e informat asemenea, că guvernul va demisiona. Ziarul scrie, că M. Sa n'ar fi aprobat punctul de vedere al guvernului ungar.

Ca ceva mai pozitivă e știrea, ce o dă «N. Wiener Tagbl.», anume, că ministrul comun de finanțe Bilinski a prezentat celor doi prim miniștri o formulă de desnodământ. Khuen și Stürgkh ar fi cerut un termen de două zile, pentru a se putea consulta cu ceilalți miniștri.

Cu aceasta știre stă în legătură faptul, că miniștri ungari au ținut eri un consiliu și că peste 2-3 zile Khuen va merge iarăși la Viena.

În chipul acesta situația va rămănea tot încurcată și săptămâna aceasta.

Scrisoare din Budapesta.

— Zile senine. — Concertul lui George Enescu — Dela societatea de lectură «Petru Maior». — Manifestația socialistilor.

— Martie, 1912.

S'a început iarăși șirul zilelor călduroase. Iarna a trecut... Cerul senin ca lacrima numai când și când e brăzdat de câte un noraș răfăcitor, care ne prevestește oarecum, să nu ne încredem prea mult în Martie, care e atât de capricios, atât de schimbăcios. Oamenii pășesc chilioara sau cafeneaua, cari le-au servit ca localuri de distracție în plictisitoare luni de iarnă, eșind în sânul naturii, populând iarăși promenadele și grădinile publice până acum atât de pustii, bucurându-se și ei de reînvierea naturii și de concertul care se reîncepe prin arborii desfrunziți.

Pe strade s'a început o nouă viață... Zefrul blând, care a început din nou ca să adie, a șters de pe fețele trecătorilor vălul de tristețe și melancolie, rămas din zilele de iarnă, făcând loc vioiciunii, zburdălniciei și vieții, cari se potrivesc atât de bine cu poezia naturii.

La un colț de stradă o băiețică te îmbie cu un mănunchi de ghiocci. Îi iai cu sfință, în timp ce strecuri în mâna nevinovatei copile câțiva bani.

Ah! Aceste candido floricele atât de frumoase și atrăgătoare în simplitatea lor, cât mister ascund în ele, câte amintiri plăcute ale scurtei copilării, cari au trecut ca un vis și cari nu se vor mai întoarce. Imi reamintesc plăsurile, de pe cari ca mic copil împreună cu cete nevinovate de tovarăși de joc, adunam aceste smerite floricele cu atâtă plăcere și cu atâtă bucurie și de cari plăuri sunt acum departe...

**

Inceputul primăverii ne-a adus și un oaspe rar, oaspe plăcut, pe genialul violonist George Enescu.

Vineri și Sâmbătă în 1 și 2 Mar-

tie în sala dela «Vigadó» au avut loc două concerte date de violonistul G. Enescu, cel mai mare artist de cello P. Casalo, cântăreața cu renume universal M. Barrientos, pianistul D. Tovey, cu concursul orchestrei din Viena «Wiener Tonkünstler Orchester» sub conducerea d'gentului O. Nedbal.

Acum mi s'a dat ocazie pentru prima oară să admir talentul violonistului Enescu, care a cântat atât de frumos, atât de fermecător. Cred, că este înzadar orice laudă sau modastă apreciere din partea mea. Cu lauda mea ași face ca acela, care într'o mare întinsă toamnă o picătură de apă.

G. Enescu este un artist recunoscut și apreciat de lumea muzicală a puseană, care de mult i-a dat locul cuvenit în șirul violonistilor-geni. Ziarele de aici îi aduc critici elogioase, punându-l alături de cei mai geniali violoniști ai lumii, închinându-se în fața talentului lui, admirându-i calitățile lui de artist, numindu-l «violinistul-poet».

Iată un om care face numai fală neamului românesc...

***

Duminecă în 3 Martie soc. de lect. «Petru Maior» a ținut o ședință extraordinară generală, în care s-a ales un nou președinte în persoana d-lui Victor Groza, med. rig., după ce fostul președinte I. Teicu a demisionat într'o ședință anterioară; iar în urma demisiei controlorului a fost ales controlor d-nul V. Mircu, st. med. Totdeodată a fost proclamat membru onorar vicepreședintele «Astreii» V. Suciuc.

Terminul serbărilor jubilară — cari au fost amânate în urma insistenței publicului din provincia — s-a fixat pentru zilele de 20, 21 și 22 April st. n.

Noul președinte, în vorbirea cu care și-a ocupat scaunul prezidențial, a făcut promisiuni, că va lucra din toate puterile pentru reușita cât mai sigură a serbărilor... O să vedem?!...

Azi socialității organizați ai Budapestei au făcut o frumoasă manifestație volului universal, egal și secret. Percurgând principalele strade ale capitalei în grupuri mai mari și mai mici s-au adunat înaintea statuei milenare, unde s-a ținut o impozantă adunare, constatatăre din vre-o 80-100 mii de oameni, vorbindu-se poporului de pe 3 tribuni.

În moțiunea votată de adunare se condamnă guvernul, care trăgânează introducerea votului universal, egal și secret, urgind introducerea lui cât mai grabnică și aderând la obstrucția partidului iuhstist. La finea hotărârii într-un ton energic se spun următoarele: «Iar dacă guvernul va recurge la armele despotismului, să știe, că se află față în față cu violența revoluționară a mulțimii, care este gata la orice».

Mulțimea de aici voia să meargă să demonstreze înaintea parlamentului, dar a fost oprită de polițiști.

Se zice, că parlamentul ar fi fost păzit de 300 polițiști călări și pedestri. Bieții «părinți ai patriei» rău au mai ajuns, ca să le fie teamă de urgia poporului, a cărui încredere se laudă atât de adeseori, că o au...

Stând și privind mulțimea tumultuoasă, privirea mi se oprește asupra unei table dinaintea unui grupuleț de oameni și care tăbliță purta inscripția «A român socialisták».

Involuntar gândul îmi zboară la oropsitul nostru popor, care încă și în veacul al XX-lea, cu răbdarea-i bine cunoscută, poartă cătușele, cu cari li sunt ferecate libertatea și drepturile cari li compet, așteptând să sune și

pentru el oara deplinei libertăți... Și mă întreb sfios, oare când?!...

N. B.

Din România. P. S. Arhiepiscopul Valerian Râmniceanul a fost numit vicar al Mitropoliei Ungro-Vlahiei. — Suntem informați, că un fruntaș țegan a testat Universității ieșene suma de 120,000 lei, cu condițiunea de a i-se păstra numele anonim până la moartea sa. Senatul Universitar se va întruni pentru a decide asupra modului cum să se întrebunțeze veniturile acestui fond.

D-l Jean Richepin, însoțit de d-nele Richepin și Dissescu și de d-nul Victor Eftimiu, a asistat la reprezentația feeriei «Inșiră-te mărgărite».

Intr-o cuvântare, ținută la teatrul «Comedia», ilustrul academician francez a făcut elogiu poetului Victor Eftimiu, sfătuind pe toți scriitorii noștri să-și ia inspirația din basmele române și să le dea interpretarea nouă, modernă, umană, cum a făcut autorul lui «Inșiră-te mărgărite».

În favoarea ilustrului bărbat francez, azi Miercuri a avut loc un banchet, oferit de «sindicatul ziariștilor» bucureșteni.

Din Gherla.

Victimele voștinărilor d-lui Dr. Moldován László cassarul haruților și «Unirea».

«Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul...»
Din cărțile sfinte.

Mi-a trecut și asta prin cap, de aceea am așteptat doua săptămâni. Am dat cu socoteala, că drept cea din urmă încercare să-și salveze numele mare trâmbitat la orice ocazie despre sine, d-l Moldován László va solicita cu toată încordarea puterilor sale slăbuțe și aderența teologilor.

Zic din nou doua săptămâni s'a măcinat energia paralițică persiflând și influențând asupra cătorva seminariști ejusdem farinae — după informațiile sigure ce le am — să-i sară într'ajutor mai întâiu în fața Gherlei ș'apoi în publicitate. Intenția dintâiu i-a dat de gol, căci teologii conștii de sine și datorințele lor au refuzat să-i împlinescă dorința și dacă a reușit cu cea de-a doua aceasta este a-se atribui nelintreptelor agitații dosnice prin câteva unelte de iebuzeli neluând în samă nici demnitatea — ce nu e — nici regula seminarială.

Căci pe vremea, când eram eu seminarist, era o dispoziție, care oprea orice manifestație în afară a tinerimii (încât era bună, alta întrebare) și mai ales afară de știrea și voia superiorilor. Tot aceasta lege cred, că e în vigoare și astăzi.

Cum vine deci această dovadă? ușor de răspuns. D-l profesor neîmpăcat din fire s'a făstăcit și-n dreapta și-n stânga, ba că după cum a aflat era să ducă în fața conzistorului diecezan teologii, să le stoarcă mărturisirea prin intimidare a unor fapte nelndeplinite și străine de ei,*) ba câte și

*) Protestăm contra manoperelor d-lui profesor Dr. V. Moldovan de-a amesteca în afacerile gherlene, cari ne preocupă, teologii sau pedagogii, cu cari noi nu avem absolut nici o legătură. Denunțăm totodată asemenea tendențe I. P. Sale episcopului Dr. Vasile

mai câte nesărate... în sfârșit și prin alte înțăriri din afară — iată 2-3 pripiți vin mă rog să facă pe apărătorii «năimiților» în «Unirea» din Blaj.

Nu vreau să vă cântăresc; d-lor pripiți faptul, care n'a urnit mai departe carul d-lui Moldován László, ci a încurcat și mai mult țetele deslegării dorite, vreau însă din toată inima mea să vă spun, ca un binevoitor, — dacă mi-s'a dat ocazie — câteva vorbe fără a avea nu știu ce pretenții de moralizator improvizat, cari vă vor lămurii în de-ajuns pe unii poate nedumeriți și-i vor întări pe cei tari în convingerile lor.

(Va urma).

Externe.

Intărirea porturilor turcești. Guvernul turc a hotărât să-și întărească toate porturile europene, de oare ce a fost informat că flota italiană în curând își va începe acțiunea în apele turcești. Ministrul de război a luat măsuri de a se ceza mine în apropierea porturilor.

Reforme în Grecia. Într'un discurs rostit la Patras, primul ministru Venizelos a vorbit de reformele esențiale introduse în justiție, instrucția publică și interne. A arătat pregătirile militare făcute, misiunea dată unor comisiuni militare în vederea apărării naționale, a anunțat că s'a comandat un nou cuirasat și mai multe contratorpiloare și un nou submarin. A anunțat revizuirea tarifului valmar și multe alte reforme pentru ridicarea forțelor naționale, măsuri cari vor fi cu puțină — grație situațiunii financiare prospere — după cum vedește echilibrul bugetar asigurat în mod stabil.

Grecia dorește pacea, a zis Venizelos, din nenorocire pacea nu depinde de dansa și Grecia este silită să termine pregătirile militare începute în vederea ori cărei eventualități. Dacă, cu toată dorința noastră contrară, s'ar ivi complicațiuni, am putea mobiliza 110.000 combatanți și forțe navale respectabile.

Situația în China. În urma periclării avutului și vieții europenilor de cătră cetele incendiare răscolite, corpul de ocupațiune francez din Tientsin a trimis 200 oameni la Peking să întărească garda legațiunii franceze. Pe de altă parte un regiment de rezervă este ținut gata în Tonkiu pentru ori ce eventualitate.

Ultimele știri primite din China spun că în noaptea de 2 Martie și Duminecă nu s'au petrecut incidente la Peking. Lunii detașamentele din garda străină au parcurs străzile orașului, ceea ce a avut urmări folositoare.

La Tientsin medicul german Schreyer mergând în cartierul chinenezesc a fost ucis de soldații chinnez iar un inginer german a fost rănit, ucigașii au fost imediat executați, iar Juanssikai a exprimat ambasadei germane condoleanțele.

Ambasadorul belgian din Peking anunță, că la Peking și Tientsin s'au răscolat nu numai soldații dar și poli-

Hossu și-i vom atrage atenția și în o scrisoare particulară, alăturând scrisoarea d-lui profesor. Rabulistici d-lui profesor Dr. Vasile Moldovan pot cădea jertfa oamei nevinovați. Zilele trecute dansul ne scrie, între alte neblejnicii, că știe cine este corespondentul nostru și numește pe un domn V. Caba, afirmative teolog, despre care noi n'am auzit nimic până acum și așa zicând nici nu știm că există.

Red. «Gaz. Trans.»

țiștii cari jefuiau în toate părțile. Au intervenit trupele străine. Liniă ferată e păzită de japonezi, coloniile europene de francezi, iar misiunile catolice de austriaci.

—o—

Cruceșetor englez la Creta
Agenția Havas, așă din Malta că cruceșetorul englez «Barham» a primit ordinul urgent de a merge imediat în Creta.

Din Boarta.

Vrednicul și jovialul octogener, parohul pens. și acum administrator par. în Boarta ne serie următoarele, cărora le facem loc cu plăcere:

— 1 Martie c.

În numărul 106-1911 al «Gazetei Trans.» într'o corespondență am descris, cum după un serviciu de 57 ani ca paroh, fiind trecut în rândul preoților pensioniști, am devenit administrator parohial în aceasta parohie, pe care o am fost descris precum se află în întreaga sa ființă.

Acum după expirarea unui an, rog a mi se înregistra în chestiune espunerele următoare:

1) Derogătoia comună de aici a fost decis, ca: pentru multele scandale ce se iveau din cauza alcoolului, crășmele să fie închise de Sâmbătă seara până Luni dimineața, dar derogătoirilor mai înalte nu le-a convenit și au denegat aprobarea.

2) S'a înființat o Reuniune a femeilor gr. cat., pentru înfrumșetarea bisericei, la care cu puțină excepțiune au participat toate femeile făcându-se unele membre fondatoare, unele ordinare și altele ajutoare încasându-se în curând o sumuliță de 150 cor.; din care fiind lipsă urgentă, s'a comandat dela Direcțiunea lăternatului de foteje din Blaj un rând de vestminte bisericești, care în curând le-am și primit cu un preț moderat, și spre mulțumirea generală.

3) Fiind aici școală de stat pentru vre-o câțiva elevi maghiari, școala gr. cat. română a fost excepțională, ca necorăspunzătoare. Poporul însă în anul 1910 cu spese enorme, a ridicat un edificiu de școală, care nu se mai poate excepțional, dar nu era regulat în sens legal salariul învățătorilor. Ajutorul de întregire cerut dela stat s'a denegat cu observarea: că fiind în loc școală de stat, nu se poate încuviința.

Acum era pericolul la culme, poporul s'a pronunțat; că: mai mult de 600 cor. anual, nu poate presta, chiar dacă s'ar închide școala. — După multe încercări nesuccese, deși cam greu, intervenind Prea Veneratul Ordinariat cu ofertul anual de 400 cor. din fondul cultural a succed a se compune actul de dotațiune învățătorilor numai acum mai de curând în senzul legii. Acum credem, că va fi asigurată existența școlii gr. cat. de aici.

4) Aici se mai află și acum în bisericii cărje pe cari cei mai bătrâni stau răzimați în fața altarului în decursul Sf. Liturghii, în tocmai cum stau păstorii răzimați în urma turmei ce-o păstoresc. Eu am făcut observarea cătră judele comună fiind un om mai deștept, că acelea acum nu mai coră-

(Va urma).

În veacul al XVII-lea au avut loc mai multe războaie și războaie între principii Ardealului Bothlen și George Rákoczy I. și între împărații Habsburgi, ca regi ai Ungariei, apoi s'au încențat războaie contra acestora de Bocksay, mai târziu de Thököly și Francisc Rákoczy. Întreg acest veac s'a petrecut cu războaie, cărora li s'a pus capăt abia la 1711, prin pacea dela Sătmar. Rákoczienii rebeli, slăbiți și desorganizați au depus armele, iar Francisc Rákoczy a luat calea exilului, murind în urmă în Azia-mică.

În oștirile aceste rebele au fost și mulți Români alături de haiducii (haidu) unguri și de alte neamuri. Rákoczy a avut și căpitanii români de gloate. Românii se înrolau cu plăcere ca soldați, parte din dor de vitejie, parte ca să scape de iobăgia apăsătoare.

Participarea Românilor, ca soldați, la aceste războaie se dovedește cu câteva poezii populare din veacul al XVII-lea, cari ni s'au păstrat în scris. Ele sunt cântece dela jocurile și petrecerile de soldați și sunt ciudate, fiind alcătuite în două limbi, românește și ungurește în versuri pe schimbate.

Un cercetător ungar, Dr. Frenkel a descoperit la 1904, ca manuscris, o carte de cântece, de pe la anul 1670 și care fusese proprietatea palatinului Ungariei Eszterházy Pál. În carte se face

amintire și de un joc românesc (oláh táncz) și între altele se dă și poezia ce ne interesează și care este un cântec de joc haiducesc din Ardeal.

Iată textul:

Mare țară-i Moldova-re
Megy Havasalföldre
Ungur bungur amaz rumun
Sátorát felszedte
Satu-i mare, pită n'are
Nincs pénz az ebverte,
Nosza Radu, tolvaj Vidu,
Fujd az Bagi tánczát...

Iar în o altă colecție tot din acest secol, în «Vásárhelyi Daloskönyv» de Kálai, găsim o altă poezie de joc, care începe românește astfel:

Hop mai tare, hop așa,
No ugorjunk frissen...*)

Poeziile aceste n'au nici o valoare literară, dar sunt prețioase pentru vechimea lor și din cauză, că sunt cele

*) Astfel de poezii populare, cu versuri române și ungurești mai există. Eu cunosc una din Cluj:

Nincs Kolozsvár bekerítve,
Slobodu-i drumu,
Könyven kimegyek belőle
Nu-ti bate gându.
Csak egy rózám marad benne,
Lás' s' rómáie;
Holtig fáj a szívem érte,
Așa-mi trebbe!

dintâiu poezii populare, cari ne-au rămas scrise din timpul obârșiei lor. Iar de altă parte ne dau dovadă, că poporul nostru a alcătuit poezii și în secolii trecuți, dar nefiind luate în scris, ca aceste două citate, s'au pierdut.

Acestei împrejurări trebuie să-i atribuim faptul, că despre o stare socială-economică, care a dăinuit secolii de-arândul și a apăsat greu poporul nostru, despre iobăgie nu avem nici o amintire în poezia noastră populară.

Abia în o alcătuire poetică de patru șire se face aluzie la zilele de lucru la domni, ce se prestau pe timpul iobăgiei.

Poezia este următoarea:

Pentru badea care-mi place
Trei zile la domni aș face,
Pentru care mi urât
Și-un minut îmi pare mult.

Sau în variantă:

Pentru mândra, care-mi place
Trei zile la domni aș face,
Pentru care mi urât
Și o zi îmi pare multă.

E dela sine înțeles, că timpul originii acestei poezii este dinainte de anul 1848. Va să zică vechimea ei este cel puțin de un secol, dacă nu mai bine.

Dintre poeziile noastre populare istorice, cari ni s'au păstrat, cele mai multe se refer la viața de soldat, la

mizeriile și greutățile ei și la războaiele mari, ce le-au purtat împărații Habsburgi în secolii din urmă. În ele ni-se reaminteste vechiul mod de așentare din veacurile trecute și ne trec pe dinaintea ochilor suferințele războaielor din Italia, războiul dela 1866 cu Prusii și războiul pentru cucerirea Bosniei și Herțegovinei. Poeziile aceste ne dau cea mai eclatantă dovadă, că poporul român a contribuit la susținerea monarhiei nu numai cu avutul și munca sa, ci și cu sângele viu al feciorilor săi, cari au fost duși în mare număr, ca să se jertfească pe câmpiile țărilor străine, departe de plăsurile și satele noastre pacinice și liniștite.

În poeziile noastre cătănești se face amintire adeseori de «Neamțul», care ia feciorii și-i duce. Este reminișcență corectă, că armata stabilă la noi s'a instituit de Germani, a fost organizată de ei și condusă în spirit nemțesc. Ea s'a înființat la insistența guvernului central din Viena în cea dintâi jumătate a veacului al XVIII-lea. Mai întâi a fost votat un contingent de recruți și darea militară de diețele Ungariei din anii 1715 și 1722-3. Nemeșilor unguri nu le era simpatică noua instituție și de aceea au și rămas scutiți de obligamentul militar la armata stabilă, care se alcătua din străini și din feciori de iobagi. Astfel bietului popor, pe lângă greutățile iobăgiei i s'a

pus în cărcă o nouă povară, de-a servi ani îndelungați în armată.

Modul de recrutare se făcea la început prin intrare benevolă la oaste, prin acvire. Porneau pe la orașe și sate sub conducerea unui sau doi ofițeri comisi de soldați, cari prin burtură, prin joc, prin veselie și cântece, în cari se lăuda viața militară și se prezenta în culori trandafirii, ademeneau pe feciori de se înrolau la oaste.

Acest mod de recrutare se zicea nemțeste: «Werbung», «durch Werbung», dar ne dând probabil rezultate multumitoare. S'a introdus alături de el un alt sistem, de-a înrola feciorii pe cale de forță adevă a-i prinde și a-i duce cu sila la armată. Prinderea se făcea din partea administrației. La porneau solgăbirăului, primarul și jurații satului trebuiau să prindă și să furnizeze comanda militară câte 2-3 feciori din fiecare sat, uneori, și mai mulți, după trebuință.

La aceasta face aluzie următoarea strofă de poezie populară veche:

Domnule solgăbirău
Mult umblași de rândul meu
Să-mi pui peasă și ciocan,
Pune-le-ai la pruncul tău!

(Va urma).

und timpului și ar fi bine delatrate, dar m'am ferit a mă amesteca în afacere aducându-mi aminte de proverbul: quid quid agis, prudenter agas, sed reserua finem. — S'a întâmplat de lu abanța mea oare cine a ascuns cărjele la podul bisericii. De ce mă temeam să scâpau, căci s'a fost iscat un fel de revoltă din carea putea să urmeze urmări neplăcute, dar oamenii s'au liniștit, după ce s'a făcut cunoscut, că cărjele se află în biserică și nu s'au distrus. Am însă speranța, că pe cale pacinică cu mijloace mai acomodate, în curând vor dispărea cu desăvârșire.

Ar mai fi aici multe de făcut, și dacă Arhanghelul Mihailă mi-ar mai concede a mai rămânea în Satul Mihailă — așa se chiamă Boarta unguște — ce cam cu greu cred, căci am trăit deja în deceniul al nouă-zecelea și văd că așa mai putea raporta la capătul anului curent — nu pot pierde însă din memorie, că: publicul ce opiume va avea după moartea mea, și după un șir de aproape 60 ani am lăsat tot numai ca administrator.

Teodor Borza,
administrator parohial.

ȘTIRI.

— 22 Februarie 1912.

Concertul Ana Voileanu. Ziua concertului d-șoarei Ana Voileanu se apropie, și simțim că publicul brașovean așteaptă cu drag precum așteaptă totdeauna debutul fiecărui artist de seamă. Și Domnișoara Voileanu este o artistă din cele mai de seamă, pe cari le are neamul nostru ardelenesc.

Fire eminentă artistică, muzicală în toate fibrele, pianistă desăvârșită, care a obținut un frumos premiu în metropola artei și a enormei concurențe artistice, în Viena, — avem toată garanția, că această artistă ne va încânta inimile și ne va atinge și trezi mândria națională, prin prestațiunea sa. Programul clasic și bogat ne excită pe-acum întreagă curiozitatea.

Cum publicul brașovean a dat în timpul din urmă o dovadă tot mai vie despre interesul său pentru manifestațiunile artistice, — nădăjduim că și de data asta va da întregul său sprijin moral și material unei rândunici, care prin ea și noi cu ivirea primăverii, va aduce noul flor primăvarații în suferințele noastre dornice, de ce e frumos și înălțător.

Și ce poate fi mai frumos și mai înălțător, de cât muzica?...

Hotel românesc în Sibiu. Într-un număr din Budapesta a apărut o publicațiune a conzistorului metropolitan gr. ort. rum. din Sibiu, prin care se caută un arendaș pentru marele hotel ce se va ridica în piața «Herman» din Sibiu prin transformarea și adaptarea palatului Haberman, proprietatea bisericii gr. ort. române. Inaugurarea noului hotel, care va dispune de 80 camere, o mare sufragerie, catene, încălzire centrală, lift etc., este proiectată pe ziua de 1 Aug. 1913. Arenda anuală este de 80.000 cor.

Hoții, cari au furat cassa judecătorească din Săliște au fost prinși în persoanele indivizilor Iacob Conțiu și Basile Arsenie. Cassa furată s'a găsit ascunsă în pădurea Gura-riului.

Inmormântarea unui tânăr preot se scrie: Încă e proaspătă țărâna pe mormântul de lângă modesta bisericuță din dealul Bogății-Oltene. Pănsul tânărului, înecat de suspine, al părinților răsunători de greui vieții și povaraților, și tipetele nespuse de dureroase stăruirii soții rămasă văduvă, au lăsat urme de nespuse durere în sufletul său și al celor ce le au auzit.

Trupul rece al parohului din Feleag tractul Sighișoarei Nicolae Suciu de trei zile e sub glia rece. Sufletul lui nobil s'a sălășluit în împărăția feretrelor.

În a 27 primăvară a vieții și a nouă a fetei căsătorii și păstoririi mormântului se stinge acest suflet nobil, care adăncă și nesfârșită lasă în urmași. Parohul Ioan Suciu și soția sa părinți își văd toată truda și toate speranțele nimicite. Rămân istoviți și apăsători, tocmai când credeau, că s'au scos și pentru dănișii ziua de bucurie și ușurare.

Păharul fericirii casnice, pe care de-abia îl atinsese soția iubitoare și iubită s'a nimicit prin lovitură bruscă a morții. Plăpânda fică, rămasă orfană de tată n'a putut rosti nici cuvântul dulce de tată. Turma credincioasă din Feleag prin pierderea vrednicului păstor, rămâne iarăși dată pradă lupilor flămânzi.

Inmormântarea s'a făcut prin preoții Sofroniu Roșca Ungra, Ioan Brotea Mateaș, Eftimiu Maniu Fântâna, Ermil Gheaja Paloș, Ioan Leucă Mercheașa, Romul Doctor Hașfalău, acesta ca emis al protopresb. tractului Sighișoara și administrator al parohiei Feleag și în fine paroh. capelan Teofil Roșca Ungra.

Mulțime de lume alergase din toate comunele mărginașe să ia parte la durerea celor greu încercați și să verse o lacrimă pe cosciugul vrednicului preot și fiu al neamului.

În frunte cu praporii și steagul societății tinerimii din Cohalm, reprezentată prin președintele Iosif și 10—17 membrii, se pornește tristul convoiu pe deal către biserică. Cosciugul ridicat de 6 preoți a fost dus până aproape de biserică, iar deacolo până în interiorul bisericii de 6 bărbați tineri din Bogata. La finea serviciului rostește din ușile împărătești parohul capelan din Hașfalău Romulus Doctor un panegiric de toată frumusețea, scotând în relief indeosebi vrednicia răposatului ca preot în Feleag și încheind prin un duios adio dela soție și frații preoți din tractul Sighișoarei. Al doilea panegiric a fost rostit de parohul Ioan Leucă din Mercheașa, care ca consătean arată tot sbuciumul prin care a trecut acest suflet bun dela naștere și până în ziua de azi. Iertăciunile cuvenite au fost luate în cuvinte alese de harnicul preot al Mateașului Ioan Brotea.

În sunetul duios al clopotelor s'a scos apoi cosciugul din biserică. La groapă s'au cutit multivole de deslegare și pe când preoții și cântăreții intonau «în veci pomenea lui», bulgării reci și uzi, de ploaie ce curgea întruna, cădeau cu nemiluita astrucând cosciugul.

Lacrimile curgeau dureroase pe fețele tuturor. Ultimul țipăt dureros și desperat al mamei și soției a pătruns adănc întreaga mulțime.

Dormi în pace suflet nobil și iubit!
Un preot.

Promoțiune. Din Cluj ni se scrie: Dl Augustin Giurgiu preot din arhidieceza Blajului, doctor din dreptul canonic, Sâmbătă în 2 Martie a. e. s. a promovât de doctor în științele juridice.

Arhiducele Francisc Ferdinand a plecat alaltăieri împreună cu familia sa la Brioni, unde va petrece timp mai îndelungat.

«Gordiana» Institut de cred. și economii în Fofeldea, cu filială în Așnita, și-a ținut adunarea gen. în 3 crt. în prezența a 108 membri, reprezentând 411 voturi. Desbaterile au decurs în cea mai bună ordine, privindu-se toate propunerile direcțiunii. În direcțiune s'au reales vrednicul șef-contabil al «Albinei», d-l Ios. Lăssai și preotul din localitate, d-l Valeriu Bonea. Institutul a lucrat cu un capital de 691 mii K. are capital societății 120 mii, fond de rezervă 38.500 K, depuneri 379 mii. Venit curat 16800. Dividende 9%. Pentru scopuri de binefacere s'au votat 724 K. Adunarea și-a exprimat condeleanțe pentru meritul fostul jurisconzult al institutului, Dr. Liviu Lemeny.

Reforma calendarului în Anglia. De curând s'a dat publicității în Anglia textul unui proiect de lege pentru reforma calendarului. Acest proiect va servi de bază unei conferințe în această chestiune. Prin proiect trimestrele vor fi regulate, iar prima zi a anului izolată, adică nu va face parte din nici o lună și din nici o săptămână, formând numai o zi de trecere din anul trecut în cel viitor.

Astfel anul va avea 364 zile, va fi împărțit în 4 trimestre, fiecare de câte 91 zile. Duminica Paștilor va cădea totdeauna la 12 Aprilie st. n., iar 25 Decembrie va fi în zi de Mercuri. Ziua suplimentară a anului bi-sextil va fi inserată între 31 Iunie și 1 Iulie și va fi zi de sărbătoare.

Îngropat de două ori. Din Koppenhaga se anunță, că la inmormântarea poetului danez Hermann Bang, care murise zilele trecute în America, s'a petrecut un lucru cam neobișnuit. Ultima dorință a decedatului fusese, ca inmormântarea să i se facă în cea mai mare liniște și numai în prezența me-

brilor familiei și a câtorva prieteni intimi. După înmormântare însă s'a constatat, că osămintele poetului nu au fost așezate în mormântul destinat pentru el. După prânz convoiul funebru s'a întrunit din nou și scoțând scierul din pământ, l-au petrecut până la mormântul cel nou, unde rămășițele pământești ale poetului au fost din nou depuse spre vecinică odihnă.

Tălharie în mijlocul drumului de țară. Din Mosonuffalu se anunță: Sâmbăta trecută feciorul țăranului Kalinka Iakab din loc plecase cu un car de ovăș la târg în Viena. Duminică dimineața pe când părinții îl așteptau să se reîntoarcă, s'au pomenit — îngroziți — cu căruța înaintea porții. În fundul carului zăcea împușcat și plin de sânge feciorul lor. Nenorocitul fusese atacat pe drum de niște hoți, cari după ce l-au împușcat și l-au jefuit de toți banii și alte obiecte ce le avea asupra-și, l-au lăsat în voia sorții. Căi însă cunososcând drumul, au pornit-o frumușel pe drum către casă.

Pornindu-se cercetare, a fost arestat țăranul Mikola Fabian, presupus ca făptuitor al tălhariei; un alt presupus complice este un soldat, care însă până acum n-a putut fi prins.

Moartea amiralului italian Aubry. Din Tarent vine știrea că amiralul Aubry, comandantul suprem al forțelor navale italiene, a încetat subit din viață alaltăieri pe bordul vasului «Victor Emanuel». Moartea amiralului Aubry a provocat în Italia unanime regret. În sedința de ieri a Senatului, dl Giolitti, foarte emoționat, a anunțat moartea amiralului adăugând, că era comandantul suprem al flotei italiene, care a dat dovadă în fața lumii de o mare bravură și a fost admirată nu numai de italieni dar de întreaga lume. Sunt sigur, a zis primul ministru, a interpreta sentimentele de adăncă durere și mare admirățiune pe care Senatul le are pentru un bărbat, care a avut atâtea merite față de patrie. Președintele adunării s'a asociat la cuvintele d-lui Giolitti. S'a trimis apoi o telegramă de condoleanță familiei.

Moartea văduvei lui Casimir Perrier. Văduva fostului președinte al republicii Casimir Perrier a încetat din viață ieri la Paris. Întreaga avere, reprezentând suma de 32 milioane fr. a rămas doamnei Sommer, fca fostului președinte.

Pavarea Sibiului. Reprezentanța orașului Sibiu în ultima ședință a încredințat cu pavarea orașului firma: «Societatea pe acțiuni a carierelor de granit din Poieni (Kiseseb)». Ofertul societății este de 977.175 coroane și 40 flori. În scopul pavării au fost preliminate 940 628 cor. și 75 flori.

Execuțiune cu cloroform. Din New-Jork se anunță: Comisiunea Justițiară a camerei statului Maryland s'a ocupat zilele trecute de închisoarea din Baltimore. Weyler directorul închisorii într-o vorbire mai lungă a rugat pe deputați și pe senatori, ca — în numele umanității — să mai reducă chinurile, ce au să le îndure la execuțiune cei osândiți la moarte, recomandând totodată moartea prin cloroform, care nu cauzează nici o durere. Osândiții la moarte — după cum a spus Weyler — îndură adeseori dureri grozave nu numai în decursul execuțiunii, ci chinurile cele mai îngrozitoare le simt nenorociții la privirea scaunului electric sau a furcilor. Și ar fi o datorie a omenimii — a spus directorul, ca aceste chinuri să se curme. Comisia i-a promis, că va ține cont de aceste declarațiuni, ba un membru al ei i-a promis, că va înainta un proiect de lege conform dorinței sale.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare al «Societății meseriașilor români din Blaj» au contribuit: Ilus. Sa Episcopul Dr. Vasile Hossu 30 cor., Dr. Belu Cosmața, medic Budapesta, Nicolae Solomon, protop. Ludoș câte 10 cor., I Magda, preot Drâmbăr, Dr. C. Bulcu, canonic Orade, R. Marciș, vicar Carei câte 2 cor., Dr. I. Rat, prof. Blaj, I. Moldovan, cassar Blaj, I. Pușcaș arândător Blaj, I. Moldovan, notar Bobohalma, C. Domșa, inv. Polana Aiudului, Dr. O. Domide, canonic Gherla, Dr. Valer Frenț, protopop Orăștie, câte 1 cor., candidații de preoți din prilejul hirotoniei: I. Bărbat 2 cor., O. German, Săbad. A. Folea, Giușuș, N. Pop, Făgăraș, P. Grama, Miheș, S. Hătegan, Șeusa câte 1 coroană.

Știri mărunte. Pe locul de aviațiune de la Wienerneustadt, Duminică după prânz a avut loc o ciocnire între două aeroplane. Ambii aviatori, cari au căzut de la o înălțime de 6 metri, au scăpat cu viață.

— În comuna Szovata din Săcuime a avut loc zilele acestea un ospăț. Conform unui vechi obicei convoiul de nuntași era petrecut cu pușcături de pistoale. Un pistol ruginit însă, fiind prea tare încercat — a explodat în mâna unui nuntas. Tândările țevei, cari s-au imprăștiat în toate părțile, au rănit grav pe nouă nuntași, între cari și pe mireasa.

— În comuna Tătăreni, jud. Fălcu, (România) s'au surpat 40 de case, din pricina inundațiilor.

— Din Turin se anunță: Pilotul Frasci în decursul unui sbor a căzut Duminică după prânz, de la o înălțime de 50 metri. Nefericitul a fost strivit de aeroplan, care de asemenea a fost complet distrus.

Se caută un culegător tipograf și 2—3 ucenici de tipografe, la tipografia «Gazetei Transilvaniei». Condiții favorabile.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Pentru masa studenților români din Brașov s-au mai făcut următoarele contribuții: dela o «societate veselă» din Brașov 5 cor., d-l Ioan Toma, paroh în Dobolj 4 cor. la fondul abiturienților al mesei stud. din Brașov, «Agricola» bancă populară în Sebeșul șșesc 60 cor.

Primească marinimozii donatorisincerele noastre mulțămite. — Direcțiunea școalelor medii gr. or. rom. din Brașov

Concerte. Măne, Joi, are loc în sala Redutei concertul celebrei pianiste Lily de Markus și a virtuosului pe vioară Geza de Kresz. În program sunt luate piese de Brahms, Wieniawsky, Chopin, Liszt etc. Bilete la librăria Hiemesch.

— În 11 Martie va concerta tot la Reduță celebra violinistă d-șoara Käthe Mellor de Lomnik. Bilete la librăria Hiemesch.

Apollo Boskop. Joi și Vineri, în 7 și 8 Martie: Tragedie irlandeză (dramă). Filmul lung 500 metri. Nevinovat (dramă). Marchiul Lanteriaki (dramă). Banda cea cuminată (humoristic). După miezul nopții (humoristic). Filmul lung 500 metri. Spargerea stâncilor (vedere). Vanătoarea boerească (vedere). Număr afară din program. După cererea generală numai astăzi încă Joi în 7 Martie de văzut «Invierea» sau tragedia vieții unei dame, mare dramă socială în 3 acte. Filmul lung 1500 metri.

În pregătire «Talismanul», dramă socială în 3 acte, filmul lung 1500 mtrli. Sâmbătă și Duminică program nou.

În elit-proiectograf se va reprezenta Joi și Vineri următorul program: Durbar. Serbările încoronării regelui Gheorghe al Angliei în India. Marea neagră în timpul furtunei (după natură). Dragostea banditului (dramă în Japonia) un film deosebit de artistic colorat. Pierdut pe mare (dramă senzațională. Ioan cum câștigă recordul (comic). Dacă primește vizite servitoarea (comic). Valul de căldură (comic). O mamă vitregă dorită (humor, să mori de râs).

Litere, arte și științe.

Genealogia Românilor de viță vechiă.

— Mozaic istoric —

de

Aurel-Horea Mureșianu.

— Urmare. —

Știm cât era de tristă starea preoților românești în veacul al 18-lea. Ea era nedeslășită de popor și împărția bucuriile și suferințele cu dănsul. O parte luminată a acestei preoții se unise de mult cu biserică din Roma. Prin aceasta i-s'a deschis calea spre învățătură și redesteptare. Fiii aceștia ai Românilor puseră temelie aceiui avânt mare, care pregăti începutul reînălțării, renașterii Românilor din veacul al 19-lea.

Cum ar fi putut acei Români să se avânte așa de lute și să-și înceapă «emanciparea» lor politică și culturală, dacă ei n-ar fi avut nici-o temelie de cultură din trecut. Tocmai acest trecut

le-a dat avânt. Aflarea trecutului lor măreț, din care nu le mai rămase nimic, de cât acel «tezaur nepertor», pe care «nu l-a putut răpi nici sabia învingătorilor», nici «cruzimea tiranilor», cari domnise peste ei în trecut, i-a însuflețit. Renașterea Românilor a fost reînălțarea lor din scăderea culturală, în care li împinseră «tiranii de barbări». Ea a fost deșteptarea lor din «somnul cel de moarte» în care se afla, căci mort era sufletul Românesc pentru cultură. Limba românească ajunsese limba patriarhală a satelor, a șesurilor și a munților. În saloane, în case boeresti, ea nu era limba simțământului. Aici domnea limba grecească, turcească, franțuzească, italienească, nemțească, ungurească. Erau puțini aceia, cari mai cugetau românește. Dar acești puțini fură mențiți să facă mult.

În veacurile, cari au urmat cuceririi turcești, foarte multe familii fruntașe voind să scape de prigoniri trecută în țările culte din apus, dar mai ales în țările de dincoace de Dunăre. În Italia se disting și pe timpul renașterii mulți bizantini învățați și pe ulițele Florenței se vorbea și grecește. Multe familii de frunte din Constantinopol se refugiară în orașul Moscopole în Macedonia, care ajunge mai apoi un centru de cultură sufletească în Balcani. Moscopolea avea școli, avea chiar și o bibliotecă publică, avea palate frumoase, chiar și de marmură; avea o tipografie, în care s-au tipărit multe cărți grecești și românești. Limba de școală și de scris era și la Macedo-Români mai ales cea grecească, precum mai târziu și în țările românești și chiar și în Ungaria, pentru fi clasei culte și avute a Românilor dela Pesta până la Brașov, cari erau în parte mare veniți din România sau din țara Turcească, și cei mai mulți erau cunoscuți cu numele de Greci, fiindcă vorbeau și grecește. Pustiirea Moscopolei alungă foarte multe familii ales românești în țara de dincolo de Dunăre, de unde strămoșii lor se coborâră înspre miazăzi. Aceste familii au fost cel mai puternic sprijin al Renașterii Românești. Cultura lor, bunăstarea au întregit lipsurile, cari au rămas între Români după un timp așa îndelungat de amoroasă politică și culturală. Aceștia le-au dat cultura, pe când ei au adus tradițiunea veche. Șaguna, Mocioni, Gojdu și alte multe nume au ajuns mari pentru Români din Ungaria. Clasa avută și cultă a Românilor din Brașov au îmbrățișat cu dragoste, pe acei oameni de merit și Români adevărați, cari au venit între dănișii și le-au ajutat în tuncua lor anevoioasă de înviere a sufletului Românesc.

Comerțul cel mare al Brașovului, care lega orientul cu occidentul și care în veacul al 14-lea, în cea dintâi epocă de înflorire a orașului adunase bogății mari în Brașov, a căror martore este «Biserica Neagră», pe atunci poleită pe din afară cu aur, — ajunse acum în mâinile Românilor. Ei ajunseră astfel cel mai bogăți în Brașov, pe când Sașii rămăseră cu neguțătorile și meseriile mai mici și cu funcțiunile din Magistrat. Simțul acesta negustoresc era o însușire a Românilor și Grecilor din vechile țări bizantine, însușire bună, care ajutate în vremuri de nevoi familiile scăpătoare. Românii se deprinseră cu neguțul mai ales și din legăturile lor cu venețienii și ceilalți italieni. Patriarhii Genovezi și ai Veneției erau niște negustori puternici și generali tot-deodată, cari cu flote întregi făceau drum neguțului lor. Vestita familie a Medicilor din Florența își câștigă puterea și averile prin neguț. Neguțul cel mare era pe atunci un privilegiu, iar negustorii cei mari ajunseră o aristocrație. În România aristocrația veche a armelor se încusuri cu această nouă aristocrație negustorescă. Mama lui Mihail Viteazul era fata unui astfel de negustor. Fanarioții din Constantinopol se îndelneticeau în parte mare cu neguțul.

(Va urma).

ULTIME ȘTIRI.

Roma, 6 Martie. În jurul Dornei s-a dat alaltăieri o nouă luptă între Turcii și Italianii, care a durat 7 oare. Turcii au fost respinși cu pierderi însemnate. Italianii au avut 150 răniți.

Ioan Arginteanu: Istoria Românilor Macedoneni. București, 1904.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisoc ei Comp. Redactor responsabil: Ioan Brotea.

M. NEUMANN Fondat la 1845. Vestminte pentru domni, băeți și fete, gata și la comandă **BRAȘOV.**

TAILLEUR. Furnisorul curții imp. regale și cameriale.

PFAFF

Mașini de cusut

UNDERWOOD, mașini de scris, ROATE ARMATE „KOSMOS“ roate pentru papor din fabrica de arme Steyr.

OTTO WETZEL,

Brașov, Strada Mihael Weiss Nr. 30.

Atelier de reparaturi pentru mașini de cusut de toate sistemele, mașini de scris și biciclete.

Linia Holland-America, Rotterdam

Societatea de vapoare pe acții a liniei Holland-America. Firmă protocolată în Ungaria.

Rotterdam-Newyork Kanada.

Mers săptămânal al vapoarelor între

Cancelaria: Budapest VII, Nefelets utca 47.

Georg Copony

Str. Furculiții 3. BRAȘOV, Str. Măcelarilor 4.

Uzină de lăcătușerie, instalațiuni de gaz, conduct de apă pentru iluminatii electrice.

Lucrează: balcoane la grădini, balustrade, grilaje la morminte, balustrade de fer și ferestri la scări, uși, obloane și orice lucrare de ferărie. — Pentru instalații electrice întocmiri complete de oțel. Console, grilaje pentru ferestri. — La zidiri lucrările ce cad în branșa lăcătușeriei. — Primește lucrări a terumina cu acetilen și oxigen. Aranjamente moderne pentru bucătării, odăi de baie, closete. Instalații moderne pentru iluminare cu gaz și unde nu se află canalizație de gaz pe stradă. Praxa îndelungată mă face destoinic a lucra bine și solid. — Despre lucrul meu durabil, garantez.

0 val!

Tusea blăstămată o să mă înec!

usea, răgușala și flegma o vindecă iute și sigur:

„Pastile alni Egger pentru piept“

are gust bun și nu strică apetitul.
Per Karton 1 cor. și 2 coroane
Marton de probă 50 bani.

Deposit principal de trimitere:
Farmacia „Reichspalatin,,
Budapest, Váci-körut 17.

Trăiește!

Pastile Egger mă vindecă!

Se capătă în Brașov: Borsody István, Iulius Hornung, Emil Jekelius, Fran Kelemen, Viktor Klein, Rudolf Kugler, Lang & Theil, droguerie, Eugen Neustädter, Heinrich G. Ober, Victor Roth, Stenner Frideric, Teutsch și Iulius, Droguerie.
Brașov: Iosef Schesser, Eugen Pasteiner, Dr. Poschs Erben, droguerie.

SFAT ȘI AJUTOR!

pentru cei ce sufer de Indigestiuni, acreală de gât, constipație, dureri de stomac, împreunate cu stărușle să folosească

BRADY

Picături de stomac așa numite MARIAZELL.

Nu cumpărați imitații și falsificări de picături veritabile sunt cu marca de alăturare, subscrise C. BRADY, și pachetate în hârtie roșie.

Se capătă în farmacia, cu prețul de 90 bani și 1 K 60 bani. 6 sticle cu 5 Cor. 40 bani 8 sticle duble cu 4 Cor. 80 bani trimițe franca producătorul

G. BRADY, farmacia „König von Ungarn“
Wien. 1 Fleischmarkt 2 Depot 5.

Dantele

Broderii

Panglice

Catifele

Nasturi

Mătăsuri

Asortiment bogat la firma

Dumitru Berbecar,

Brașov, Str. Hirscher Nr. 7.

PROVISIUNE

MULTE MILIOANE în NAGYÖSZ

Cea mai mare școală de vițe în Europa de mijloc.

Jataloage gratis

„Cerbul“

Bancă populară societate pe acții în Reghinul-săsesc.
Népbank részvénytársaság SZÁSZRÉGEN.

Convocare.

Domnii acționari a băncii populare societate pe acții „CERBUL“ în Reghinul-săsesc prin aceasta se convoacă în sensul §. 17 din statute la

I-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Reghinul-săsesc la 23 Martie 1912 st. n. înainte de amiază la 9 oare în localul societății.

La ordinea de zi se pun următoarele

- ### O B I E C T E :
1. Deschiderea adunării.
  2. Denumirea notarilor, a scrutinătorilor și verificatorilor.
  3. Raportul direcțiunii.
  4. Raportul comitetului de supraveghiere.
  5. Stabilirea bilanțului pro anul 1911 și deliberare asupra împărțirii profitului.
  6. Darea absolutorului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
  7. Urcarea capitalului social prin emisiune nouă.
  8. Propunerea direcțiunii referitor la salarizarea directorului executiv și a funcționarilor.
  9. Eventuale propuneri din partea direcțiunii.
  10. Alegerea unui membru în direcțiune pe 2. ani.
  11. Alegerea alor 3 membri în comitetul de supraveghiere pe 3 ani.
  12. Inchiderea adunării.

DIRECȚIUNEA.

Contul Bilanț. — Mérleg Számlla.

ACTIVA — VAGYON.		PASIVA — TEHER.			
	Cor.	fl.			
Casa în numărar — Penztár készlet	1852	01	Capital societar — Részvénytőke	100000	—
Cambii — Váltók	130163	04	Dep. spre fructific. — Tak. betétek	71459	93
Impr. hip. — Jelzálogos kölcsönök.	180	10	Reescout — Visszleszámitolás.	17680	—
Acționari — Részvényesek.	41015	25	Creditori — Hitelezők	1067	12
Mobilier și inst. — Berend. és felszerelés	6309	12	10% Dare după int. dep. nesolv. — 10% Ki n. fiz. bet. kam. adó	104	76
20% Amortizare — 20% Leírás	1261	81	Interese anticipate la cambii — Előre felvet váltó kamatok	3016	46
			Int. ant. la hip. — Előre felv. jelz. kam.	235	56
			Profit — Nyereség	2553	78
	196117	61		196117	61

Contul Profit și Perderi. — Nyereség és veszteség Számlla.

EROGATE — KIADÁS:		INTRATE — BEVÉTEL,			
	Cor.	fl.			
Interese — Kamatok:			Interese — Kamatok:		
a) la Dep.-Betéti kam.	1047	56	a) dela Cambii-Váltóktól	3040	06
b) la Reesc.-Visszl. kam.	474	81	b) dela Hip.—Jelzálogtól	434	59
Contribuție — Adó:			Int. după dep. prop.-Saját betéti kam.	439	04
10% dare după int. dep.-10% bet. k.	104	76	Provizioane — Jutalék	313	14
Spese — Költségek:			Diverse — Különfélék	4170	—
a) Sclare — Fizetések	1286	—			
b) Relut de cvart. — Lakbér.	642	—			
c) Diurne — Napidijak	120	—			
d) Spese de canc. — Irodak.	304	47			
e) Diverse — Különfélék	581	64			
Amortiz. din mob. — Berendezési leírás	1261	81			
Pentru binefaceri — Jótékonycélokra	20	—			
Profit — Nyereség	2553	78			
	8396	83		8396	83

Reghinul-săsesc, la 31 Decembrie 1911. (Szászregén, 1911 december hó 31).

Direcțiunea — Igazgatóság:

Flore Bogdan m. p. director, prezident igazgató, elnök
 Nicolau Gliga m. p., Mihail Bucur m. p., Ioan P. Chinezu m. p., Ioan Buzea m. p., Simion Chibulcutean m. p., Cirul Dumbrava m. p., Iuliu Grama m. p., v. prezident. — alelnök, Ioan Bucur m. p.

Comitetul de supraveghere: — A felügyelő-bizottság:

Seinnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță atât cu cărțile principale cât și auxiliare, cu un cuvânt întru toate ezacte. — Alôlirott felügyelő bizottság megvizsgáltuk jelen számlákat és ugy a fô mint segédkönyvekkel összhangban — egy szóval mindenben helyeseknek találtuk.

Mihail Marieșan m. p. Vasile B. Munteșcu m. p. Simeon Zehanu m. p.
 prezident-elnök.